

מבית לוי

מבית מדרשו של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל
גאב"ד ור"מ זכרון מאיר ב"ב ובעל "שבט הלוי"
ע"י הגאון רבי משה שטיין שליט"א

בס"ד ערב יו"ט שבועות תש"פ

חג השבועות שחל ביום שישי

ערב יו"ט – יום המישי

שחרית

אומרים בערב יו"ט מזמור למנצח יענך*.

עירוב תבשילין

יש לעשות עירוב תבשילין כדי שניתן יהיה להכין ביו"ט עבור השבת. (פרטי ההלכות בקובץ נפרד)

עשבים ואילנות

נוהגים להעמיד ענפי אילנות ופרחים בבית הכנסת ובבתים*.

ניתוח – התרמת דם

ניתוח דחוף או התרמת דם דחופה לפיקוח נפש מותרת בערב יו"ט, אבל כדאי להמנע מלקבוע זמן לזה בערב יו"ט. ובבדיקת דם רגילה שמוציאים מעט דם אין חשש*.

הדלקת נרות

נשים המדליקות נרות יו"ט מבעוד יום ידליקו גם בערב שבועות מבעוד יום* ומברכות שהחיינו.

מנחה

אין אומרים מזמור הודו לה' לפני מנחה*.

ליל יו"ט

מעריב

מאחרים זמן תפלת ערבית עד אחר צאת הכוכבים, כדי שיהיו שבע שבתות תמימות*.
אחרי ברכת השכיבנו אומרים פסוק וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל*.

קידוש

נשים שבירכו שהחיינו בהדלקת נרות לא תענינה אמן על ברכת שהחיינו של המקדש כשרוצים לצאת בופה"ג של המקדש*.

- א. סי' קל"א מ"ב סק"ב מאחרונים. (ובסידור יעב"ץ כתב שאין לאומרו).
- ב. ברמ"א סי' תצ"ד ס"ג נוהגין לשתוח עשבים בביהכ"ס והבתים זכר לשמחת מ"ת שהיו שם עשבים סביב הר סיני. ובמ"ב (ס"ק י') הביא ממ"א שנוהגים להעמיד אילנות בביהכ"ס ובבתים זכר שבעצרת נידונו על פירות האילן. וכן נהג החת"ס (חוט המשולש עמ' קכ"ד) ובמקום מושב חת"ס היו עושים סוכה מאילנות ובמנהגי חת"ס כתב שהקפיד כשלא עשו, וכן נוהגים בביהמ"ד של מרן זצ"ל. (וע"ש במ"ב מח"א שהגר"א ביטל מנהג זה משום שעכשיו הוא חוק העמים).
- ג. עי' שו"ע סי' תס"ח ס"י, ומ"ב שם, ועי' מבית לוי מועדים הלכ' ערב פסח באריכות.
- ד. שמעתי ממרן זצ"ל. [ודלא כמי שכתב שאין להדליק מבעו"י משום תמימות תהינה].
- ה. מט"א (סי' תרכ"ה ס"ו).
- ו. סי' תצ"ד במ"ב (סק"א) מאחרונים. מרן זצ"ל אף שהחמיר כר"ת, לא המתין מלהתפלל מעריב עד צה"כ דר"ת. ויש לדעת שהעיקר להלכה שהקידוש יהיה אחר צה"כ, ובתפלה יש מקילים, עי' במג"א שם ובשל"ה.
- ז. מט"א (סי' תרכ"ה ס"ו). בשנים האחרונות הנהיג לומר מערבית בתפילת מעריב.
- ח. שו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' ט) ע"ש, ובמבית לוי – מועדים הלכות הדלקת נרות יו"ט.

נוהגים להיות ערים כל הלילה ולעסוק בתורה, ומקורו בזוה"ק, וראה בשל"ה הק' מסכת שבועות.
ונהג מרן זצ"ל לומר תיקון ליל שבועות כמו שנדפס^ט.

עלות השחר – תפילת שחרית

זמן עלות השחר
הוראת מרן זצ"ל שבעים ושתיים דקות לפני הנץ.

ברכות השחר והתורה למי שניעור כל הלילה ומתפלל ותיקין
מי שניעור כל הלילה יטול ידיו בעלות השחר ולא יברך על נטילת ידים רק כאשר עשה צרכיו לפני כן,
ואז יברך על נט"י ואשר יצר. או שיצא בברכה שישמע ממי שמברך להוציאו בברכת התורה וברכות
השחר.

יראה לשמוע ברכת אלקי נשמה והמעביר שינה מאחר שישן בלילה, ויכוין לצאת^ט.
וכן יראה לשמוע ברכת התורה מאחר שנתחייב בה בודאי^ב. ואם ישן בערב יו"ט ביום שינת קבע יש
לחוש ולהפסיק ללמוד כשהגיע עמוד השחר, עד שיברך או שישמע מאחר ברכת התורה^ג.

הברכה על הטלית

זמן הברכה על הציצית משיכיר, מרן זצ"ל היה מביט בחלון לראות אם כבר האיר בחוץ, וזמן זה נהג
שהוא כארבעים וחמש דקות לפני הנץ [מאוחר מעט מהלוחות שכתבו שהוא כחמישים דקות לפני הנץ].
לא יברך ברכת ציצית על הטלית קטן, אלא יכוין לפוטרה בברכה על הטלית גדול^ד.

תפלת שחרית

מרן זצ"ל התפלל שחרית כותיקין, וכמ"ש בתשובה, ואני בעצמי רגיל מאבותי ורבותי להתפלל מיד
בעלות השחר, דרך התעוררות וחמימות הלב וברוב עם^{טו}.
ויש נוהגים להתפלל מאוחר יותר בזמן הקבוע לכל שבת ויו"ט, והם הולכים לישון לאחר עלות השחר^{טז}.

ט. והיה נוהג ללמוד ברבים בסוף הלילה את מנין המצוות שבתחלת משנה תורה להרמב"ם. והיה לומד את המ"ע
הראשונה אנכי וכן את הל"ת הראשון לא יהיה לך, ואח"כ היה מכבד את המשתתפים לומר לפי סדר הישיבה כל אחד
מצוה אחת, והויה שואל אותם פרטים במצוה, ובפרט זכור כיצד שאל על מניין הקרבנות במועדים. ואח"כ היה מבאר
ומוסיף על הדברים, והיו הדברים שמחים ומעוררין לידיעת כל התורה.

י. מ"ב ס' תצ"ד (סק"א), ושו"ע סימן ד' סעיף י"ג ומ"ב (ס"ק ל').

יא. ס' מ"ז ס"ח, ומ"ב ס"ק כ"ד.

יב. מג"א ס' תצ"ד, ויאמר כמה פסוקים אח"כ שיחשב לימוד מיד אחרי הברכה. מ"ב, (ס' מ"ז ס"ק כ"ח).

יד. במ"ב (ס' מ"ז ס"ק כ"ח) הביא מרעק"א (ס' מ"ז) שאם ישן ביום שינת קבע וניעור כל הלילה, חייב בברכת התורה
בבוקר. וכ' בשו"ת שבט הלוי (ח"י ס' ע"ז) דלפ"ז בהגיע עלות השחר יש לחוש שחייב בברכת התורה ואין להמשיך
וללמוד בלי ברכת התורה ע"ש. [ואם הולך לישון [לאחר שקורא קריאת שמע] ומתפלל מאוחר יותר, ונראה שיכול
ללמוד עד שהולך לישון].

ועיין בשו"ת שבט הלוי (ח"א ס' י"ד) שלדעת המג"א (ס' מ"ז ס"ק י"ב) מי שהיה ער כל הלילה יברך בבוקר, שכן
התקנה לברך ברכה זו כל יום. ורעק"א סובר שאם איכא תרתי ניעור בלילה וישן ביום הקודם לכו"ע מברך, ומי יהרהר
אחוריו. אבל ממג"א משמע שאין צריכים לזה. [ועיין במ"ב (ס' מ"ז ס"ק כ"ח) די"א (ח"א בשם הפר"ח וביאור הגר"א)
שא"צ לברך בבוקר.

במשך שנים רבות היה לאאמו"ר הרה"ח ר' ברוך בענדיט שטיין ז"ל חזקה להוציא את הציבור בביהמ"ד דיח"ל בברכות
השחר [ומרן זצ"ל היה אומר בשקט עמו ביחד מותרגילנו בתורתך]. וכאשר מרן זצ"ל בשנותיו המאוחרות הוציא את
הציבור בברכת המעביר שינה אמר הוא תחילת הברכה, ומותרגילנו בתורתך אמרו הציבור יחד עמו, והוא סיים לבדו
בקול החתימה והברכה ותגמלנו חסדים טובים בא"י הגומל וכו'.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"א ס' ט"ו) כ' לבאר המנהג עפ"ש המג"א ס' מ"ו בשם כנה"ג דוהי רצון שתרגילנו י"ל
בלשון רבים, אע"פ שתחילת הברכה המעביר שינה נאמרת בלשון יחיד. ובהגהות הגר"פ לרבי ישעיה פיק זצ"ל תמה
מדוע לשנות מנוסח הרמב"ם והר"ף והרא"ש שהכל בלשון יחיד. ומ"מ כ' שבכל הסידורים נדפס כמג"א, וכ"כ בערוך
השלחן שהמנהג כמג"א אף שלא נדע הטעם.

ובשו"ת שבט הלוי כ' להצדיק המנהג, שתפלה זו היא תפלה ליחיד ולכלל על תורה והצלה מיצה"ר וכו'. ובסידור
יעב"ץ מכת"י כ' שגם מי שלא מברך המעביר שינה יאמר יה"ר עד סופה ויסמיכנה לברכת הנותן לשכוי בינה ע"כ.
וע"כ אומרים אותו הציבור עם מי שהוציאם.

יד. מ"ב ס' תצ"ד סק"א, ועיין במ"ב (ס' ח' סקמ"ב).

טו. שו"ת שבט הלוי (ח"י ס"ו מ"ט). לא אמרו פיוטים בשחרית כמנהג הקהילות שלא אמרו משום טירחא דציבורא.
ובמוסף אמרו את הקטע האחרון, "אז שש מאות ושלוש עשרה מצוות".

טז. שו"ת שבט הלוי (ח"י ס' מ"ט), וע"ש בביאור ההיתר לישון שינת קבע קודם תפלת שחרית, דלגבי קר"ש יש עצה
לקרות בתחלת זמנה משיכיר ולגבי תפלה מצוה להעמיד שומר שיעירנו וכמ"ש בכתובות בנין עולם (ס' א'). וגם
באין לו שומר, כיון שעושים כן כדי שיתפללו כראוי ובלא זה אין תפלתם תפלה כלל, ע"כ עדיף ספק קטן שמא יאחר,
מספק רגיל של לא להתפלל כלל ע"ש.

[והנהגים כן לא יצאו ידי חובת הברכות בעלות השחר, אלא יברכו לעצמם כשיקומו לתפלת שחרית].

קריאת התורה

נוהגים לקרוא מגילת רות^ז לאחר תפלת שחרית לפני קריאת התורה. מוציאים שני ס"ת, ולאחר שקראו לכהן לעלות, מורידים את המעיל מהס"ת ומכסין את הספר, ואומרים אקדמות. ואח"כ מברך הכהן ועולים שאר הקרואים^ח. הציבור עומד בקריאת עשרת הדברות^ט.

הזכרת נשמות

לאחר קריאת התורה וההפטרה, מזכירים נשמות, ואומרים אב הרחמים.

קידוש – מאכלי חלב

נוהגים לאכול מאכלי חלב בחג השבועות^י. ונהוג לאכול בבוקר אחר התפלה מיני מזונות של חלב. ואח"כ אוכלים סעודת בשר^{יא}. ונהוג להפסיק חצי שעה בין אכילת החלב לאכילת הבשר.

גבינה צהובה

הוראת מרן זצ"ל שאחר אכילת גבינה צהובה גם של זמנינו יש להמתין שש שעות, וגם בנמסה ע"י חום [כגון משולשים], וע"כ לא יאכל בקידוש בבוקר גבינה צהובה אם סעודת הבשר בתוך שש שעות^{יב}. בקידוש אומר הפסוקים אלה מועדי ה' וגו', וידבר משה את מועדי ה' וגו'.

ההכנות לשבת

הדלקת נרות שבת

מדליקים נרות שבת ויש להזהר להדליקם מבעוד יום ולא לאחר.

הדלקת נרות

המדליק בנירונים שנשאר עיגול מתכת בכוסית הזכוכית לכתחלה יוציאנה שלא בידים ע"י כפית וכדו^{יג}.

פתיל צף

שמכניסים פתילה בתוך העיגול העשוי לכך, מותר מן הדין להכניסו ביו"ט, ויש המכניסים לכתחילה בערב יו"ט^{יד}. [ובפתיל צף שהנקב סגור אסור משום מתקן מנא].

- יז. רמ"א סי' תצ"ט. ולאחר המגילה אומרים קדיש שלם בלי תתקבל (לבוש סי' תצ"ה). [בשנותיו האחרונות הנהיג מרן זצ"ל לקרוא מגילת רות ממגילה הכתובה ע"ג קלף, ובלי ברכה. ואמר שכן נהג הגרי"צ דושינסקי זצ"ל לקרוא ממגילה הכתובה על קלף, אמנם הגרי"צ דושינסקי זצ"ל נהג לקרוא ממגילה בברכה].
- יח. שערי אפרים (שער ד' ס"ט) וסידור יעב"ץ, וכן המנהג בזמנינו שאין אומרים את האקדמות אחר שבירך הכהן ברכת אשר בחר בנו.
- יט. שערי אפרים (שער ז' ס"ז) ועי' בכה"ח סי' תצ"ד סק"ל. ובאמירת ההפטרה לא הורה מרן זצ"ל לעמוד, (עי' מ"ב סי' תצ"ד סק"ד) שיש נוהגין שמי שקורא עם המפטיר עומד).
- כ. רמ"א סי' תצ"ד ס"ג, ועי' ש ברמ"א ובמ"ב בטעם המנהג.
- כא. בקהלות הגליל העליון [אוברלנד] שבהונגריה נהגו לאכול כליל שבועות סעודת חלב בלא בשר, וביום אכלו סעודת בשר. ויש שהקפידו לאכול בשר כליל שבועות שסברו כי גם כליל שבועות מצוה לאכול בשר, עי' בשלה"ק מסכת שבועות, ועי' בדרכ"ת (יור"ד סי' פ"ט ס"ק י"ט).
- כב. ויש להזהר בדיני הרחקה בין חלב לבשר כמו בשאר ימות השנה. ומגבינה רכה לבשר נהוג להמתין חצי שעה.
- כג. מבית לוי – יורה דעה הלכות בב"ח משו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' ל"ה) להחמיר בזה כיון שהיא קשה, וגם קשה לדעת איזו שהתנה ששה חדשים, ואיזה לא. [ובשם המנחת יצחק זצ"ל שמעתי שיש להחמיר בזה, כיון שיש לומר שהחומרים שמכניסים היום לגבינה עושים במשך חודש את אותה פעולה שנועשתה בעבר במשך ששה חדשים].
- כד. ברעק"א (סי' ת"ק בט"ז סק"ז) כ' להתיר להוציא הפתילה הישנה כדי להכניס חדשה, דטלטול מוקצה לצורך אוכ"ז מותר, והדלקה כאוכ"ז. ואף בזה"ז שיש מאור החשמל יש להקל, ומ"מ לכתחילה יוציאנה שלא בידים. [ואפשר דזה נחשב גם לשינוי].
- כה. ראה בספר מבית לוי מועדים במדור בירור הלכה מו"מ בענין זה, ודעת מרן זצ"ל שם [והעתיקו אח"כ בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' קכ"ח א')] [דמיעקר הדין מותר, דנתינת הפתילה לתוך העיגול אינה להשלים צורת הכלי אלא הצף הוא בית קיבול המחזיק את הפתילה שעומדת להדלקה לבדה. ואינו דומה להכנסת אבנט במכנסים, ולא להכנסת רצועה במנעל בס"י ש"י, ובודאי לא לנתינת מוכין לתוך הכר בס"י ש"מ. ואינו דומה כלל לדינים שבס"י ש"ג ס"ט – והפתילה נשרפת והצף נשאר – ויפה העיר הגרי"מ שטרן שיח"י מס"י תק"ט ס"ג, ובמג"א ומ"ב שם. ואני לעצמי נהגתי להכין הכל מערב יו"ט, עכ"ד

שבת קודש שאחר החג פרשת נשא

מנחה
מתפללים מנחה של יו"ט ואין אומרים הודו במנחה^ה.

קבלת שבת – מעריב
מנהג קהלות החסידים להתחיל מזמור לדוד. ובלכה דודי משמימים את הקטע התנערי^י.
אין אומרים במה מדליקין וכגוונא^י.
אומרים ברכה אחת מעין שבעי^י.

שחרית
אין אומרים אב הרחמים כיון שהוא אסרו חג.

מנחה
אין אומרים צדקתך צדק.

פרקי אבות
אומרים פרקי אבות בשבת אחה"צ^י.

יום ראשון – אסרו חג בחו"ל

שחרית
אין אומרים תחנון לכל הדיעות^ל. ויש מנהגים שונים באמירת למנצח באסרו חג^ל.

חתן
באסרו חג אין החתן והכלה מתענים. אבל בימים שאחריהם מתעניין^ל.

ימי השלמה
נהג מרן זצ"ל כהדיעות שאין אומרים תחנון בימים שאחרי החג כולל יום י"ב^ל.

-
- כה. סידור הרב.
כו. כן הוא בפמ"ג (ס' תפ"ח א"א סק"א), ובסידור יעב"ץ בשם אביו החכ"צ וכמנהג האריז"ל לאומרו רק להשמיט התנערי. ויש נוהגים לומר רק ב' קטעים ראשונים וב' אחרונים, כמ"ש באלף המגן (ס' תרכ"ה ס"ק ג'ו), ובליקוטי מהרי"ח (מנהגי פסח), ויש עוד מנהגים בזה, ע"י מט"א (ס' תרכ"ה סמ"א ותרי"ט סי"ג), וכל אחד ינהג כמנהג מקומו. בשנים האחרונות נהג כמנהג אשכנז שאומרים לכו גרננה.
כז. שו"ע ס' ע"ד ס"ב ופמ"ג (מ"ז ב') לרמ"א שא"א במה מדליקין. ובאלף המגן (תר"א ס"ט) שאין אומרים כגוונא.
כח. שו"ע ס' רס"ח סי"א.
כט. ומ"ש במ"ב (סו"ס תצ"ג) בשם פמ"ג שאין אומרים, היינו בחו"ל שהוא יו"ט שני, אבל באר"י אומרים.
ל. רמ"א ס' תצ"ד ס"ג.
לא. יש מנהגים שונים בזה. ע"י בסידור יעב"ץ, ובליקוטי מהרי"ח.
לב. ע"י ס' תקע"ג ומ"ב (סק"ז), ומבית לוי ח"ט עמ' ל"ב.
לג. ע"י מ"ב (ס' קל"א ס"ק ל"ו) דיעות בזה. וע"י ליקוטי מהרי"ח. ויש שדנו לגבי יום י"ג, ובאר"י שנוהגים יו"ט יום אחד, אומרים תחנון בי"ג.

ידיעות נחוצות לערב יו"ט

כיריים של גז – בכיריים חדשות שעם פתיחת ברז הגז המצת מוציא ניצוצות ומדליק את הגז, הרוצה להשתמש ביו"ט עליו להוציא את התקע בערב שבת מהחיבור לחשמל.

שכח ולא הוציא איך להדליקו ביו"ט אלא ע"י נכרי, והישראל יניח ע"ג האש, שלא יאסר משום בישול עכו"ם. [ואיך לסמוך לכתחלה להקל אם ישים גם גפרור בשעה שמדליק].

שעון שבת – יש להכין בערב יו"ט את שעון השבת לזמן שיתאים גם לשבת, הן את המאור והן את המזגנים, ואיך לשנות ביו"ט לצורך שבת. [מרן זצ"ל לא היה נוח ליה לשנות את השעות בשעון ביו"ט, מחשש שיבוא עי"ז לחילול יו"ט, ויש שעונים שיתכן שמן הדין אסור]. ובשעון אלקטרוני ודאי שאסור.

חיתוך נייר אלומיניום להנחת מאכלי חלב – איך להניח מאכלי חלב ע"ג הפלטה שמניח עליה במשך כל השנה מאכלי בשר. ומי שרוצה להניח מאכלי חלב ביו"ט יחתוך מערב שבת נייר אלומיניום [רצוי שתי ש1כבות] שיניח מתחת לכלי החלבי, כדי להבדיל בינו לבין הפלטה הבלועה מבשר.

הדלקת כיריים של גז עם שסתום בטחון ביו"ט – בשנים האחרונות התקינו בכל הכיריים של גז מטעמי בטיחות, [כדי שבמקרה שהלהבה תיכבה לא תהיה דליפת גז], שבעת ההדלקה נעשה מעגל חשמלי שפועל כל זמן שיש אש וחום, וכאשר האש אינה דולקת נפתח המעגל ומפסיקה זרימת הגז. השסתום פועל גם בלא חיבור לחשמל.

הוראת מרן זצ"ל, שמותר [להעביר מאש דלוקה] להדליק את הגז©.

© אף לדעת החזו"א שיש בעשית מעגל חשמלי משום בונה, ודעת הרמב"ם (פ"א מהל' יו"ט הל' ב' וד') שמלאכת בונה אסורה מה"ת אף לצורך אכילה. מ"מ לדעת תוספות שבת (צ"ה. ד"ה והרודה) נאמר גם במלאכת בונה מתוך שהותרה לצורך הותרה שלא לצורך ואינו אסור אלא מדרבנן. והמג"א (סי' תק"א סק"ג) כתב דהא שכ' בשו"ע שמותר להסיק בכלים שלמים אף שסותר כלי, כי מה שנעשה תוך כדי ההבערה ואינו פעולה בפ"ע מותר, וה"נ בניד"ד. וכן יש לצרף דהוי מכשירי אוכל נפש שא"א לעשותם מערב יו"ט, דמותר ואין מורין כן. (סי' תק"ט ס"א ברמ"א).